

PRIKAZ KNJIGE AUTORA NEDŽADA KORAJLIĆA I DRITONA MUHARREMIJA HEURISTIČKA KRIMINALISTIKA

BOOK REVIEW OF NEDŽAD KORAJLIĆ AND DRITON MUHAREMIJ HEURISTIC CRIMINOLOGY

Almin Dautbegović
Pravni fakultet Univerziteta u Zenici

Rukopis knjige – udžbenika "**Heuristička kriminalistika**", autora **prof.dr.sc. Nedžada Korajlića i mr.sc. Dritona Muharremija**, u izdanju Univerziteta u Travniku, Pravni fakultet Kiseljak, početkom 2011. godine, predstavlja osvježenje, ne samo za akademsku zajednicu, nego i za stručnu i čitalačku publiku. Po mnogo čemu ovaj udžbenik je značajan za izučavanje temeljnog djela kriminalistike uz primjetan trud autora da se složena materija sistematizuje i predstavi u ovom udžbeniku. Također, udžbenik ove vrste je prvi udžbenik pod ovim nazivom na prostorima Bosne i Hercegovine a i šire.

Kriminalitet je kao društvena pojava poznat od najstarijih vremena i društvo je oduvijek nastojalo da se protiv tog zla bori na najefikasniji način. Jedan od tih načina je i kriminalistika kao nauka, koja danas egzistira „kao samostalna nauka, jer raspolaže vlastitim, opštim i posebnim objektom proučavanja i istraživanja (spoznaje), jer ima specifičan pristup u proučavanju i istraživanju svojih objekata spoznaje i posebne samostalne metode i sredstva istraživanja (metodologija), ima svoju unutarnju strukturu, svoj pojmovni aparat, ima vlastite teorije, načela, fond sistematiziranog znanja u obliku pravila, koja na određenom području omogućavaju ostvarivanje novih naučnih spoznaja, otkrivanje novih, dosad nepoznatih činjenica i zakonitosti. Tradicionalna i široko prihvaćena trihotrona podjela kriminalistike je na: kriminalističku taktiku, kriminalističku tehniku i kriminalističku metodiku. Međutim zadnjih godina sve je prisutnija podjela na heuristički i

silogističku kriminalistiku. *Heuristička kriminalistika* pristupa kriminalnom događaju, odnosno krivičnom djelu kao realnoj pojavi i sastoji se u djelatnosti represivnih tijela od početne sumnje o postojanju krivičnog djela do osnovane sumnje. Obavlja se prikupljanje obavijesti i podataka, njihovo ispitivanje, stvaraju se pretpostavke (verzije), zaključuje se, čine usporedbe, provodi eliminacija (odbacivanje), prihvaćanje činjenica i sl. Postupanje unutar pravila heurističke kriminalistike obilježeno je slobodom djelovanja, inventivnošću, vrlo širokim odabirom konkretnih postupaka i sredstava. Heuristička kriminalistika označava se i kao otkrivanje krivičnih djela i njihovih izvršilaca. Svrha kriminalističko-heurističkog postupanja je prikupljanje saznanja važnih za pokretanje krivičnog postupka. Dok je *silogistička kriminalistika* naučno područje kriminalistike posvećeno sadržaju, modalitetima, odabiru procesnih radnji, svrhovitom planiranju vođenja krivičnog postupka, sistemskom razjašnjavanju krivičnog djela i krivične odgovornosti izvršilaca, izradi odluke i svim drugim stvarnim aspektima vođenja konkretnog krivičnog postupka. Za razliku od heurističke kriminalistike pristupa krivičnom djelu također kao stvarnoj pojavi, ali kao predmetu krivičnog postupka i krivičnog prava. Ona polazi od vjerojatnosti (osnova sumnje) da je određena osoba počinila krivično djelo i razmatra najsvrhovitije načine izvođenja procesnih radnji, posebice izvođenja pojedinih dokaza.

Dakle, baviti se problematikom kriminalistike veoma je zahtjevan poduhvat. Već sama pojmovna arhitektonika ovog fenomena kazuje da nije nipošto riječ o „jednosmjernoj ulici“, budući da se razmatra „*Heuristička kriminalistika*“ (dakle ne radi se o pukoj i sterilnoj teorijskoj deskripciji), kao otkrivačka i spoznajna djelatnost, ali i kao zbir osmišljenih, sistematičnih, višestrukih i razuđenih zahvata prilikom *otkrivanja*, *razjašnjavanja* i *dokazivanja* krivičnih djela. Suštinski, otkrivanje je zahvat(i) multidisciplinarni naravi; razjašnjavanje je multidisciplinarni zahvat(i); dokazivanje je multidisciplinarni zahvat(i). Svi ovi zahvati su samosvojni, višeslojni i raznovrsni operativno-stručni entiteti, koji imaju svoju unutrašnju kategorijalnost, strukturu, aparaturu, sredstva i alate, ali predstavljaju i neraskidivu cjelinu u smislu konačnice, odnosno finalizacije u zaokruživanju i zatvaranju „*posla*“ koje je proizvelo krivično djelo.

Svim ovim i drugim aspektima bave se autori prof.dr.sc. Nedžad Korajlić i mr.sc. Driton Muharremi u knjizi „*Heuristička kriminalistika*“. Naravno, autori ne pretendiraju da svaki od obrađenih aspekata do u detalje ili u zaokruženom smislu elaborira (naprosto, jer to nije moguće uraditi od strane jednog autora ili u jednoj knjizi ma kakve ona bila fizionomije ili obima), niti im je cilj da se, eventualno rasplinjujući se, bave pitanjima koja mogu zamagliti suštinu. Odlučili su se za korištenje raznovrsnih spoznaja, s mjerom i primjereno, kroz logičko i funkcionalno strukturiranje, kako bi na krajnje stručan, metodološki veoma dobro postavljen način, naučnoj, stručnoj te studentskoj javnosti i populaciji priredili i studiju i svojevrsan pregnantni udžbenik visoke klase.

Posebno se doima uspješno predstavljanje radnji dokazivanja iz Zakona o krivičnom postupku, jer krivično procesno pravo nalazi svoju primjenu tek od momenta kada se desi krivično djelo pri čemu je država istragu povejrila nadležnom tužiocu ex officio. Relevantne odredbe ZKP-a nisu u

dovoljnoj mjeri ili nikako tretirale kriminalističke procedure u predistražnom postupku i mnoga važna pitanja i problemi predistražnog postupka ostali su u «tutorstvu» kriminalistike. Autori su u ovom udžbeniku na jedan sistematičan način, spojem svojih teoretskih i praktičnih znanja, proistekla iz dugogodišnjeg rada u najsloženijim operativno policijskim i pravosudnim poslovima, gdje su radili, daju ovoj materiji jednu novu dimenziju, preglednost, sistematičnost, zbog čega će ova knjiga zasigurno pronaći čitalačku publiku, kako među studentima, posdiplomcima, tako i osobama koje svakodnevno praktikuju krivične i kriminalističke procedure.

Ova naučna publikacija nastala je zajedničkim naporima uglednog profesora međunarodne reputacije, prof.dr.sc. Nedžada Korajlića, Direktora „*Instituta za kriminalistiku, forenzična istraživanja i sudska vještačenja na FKKSS, Univerziteta u Sarajevu*“, koji predaje na dodiplomskom i postdiplomskom studiju: *Metodologiju otkrivanja kriminaliteta, Situacijsku kriminalistiku, Heurističku kriminalistiku i Krizni menadžment*. U okviru naučne i stručne edukacije učestvovao je na raznim projektima u zemlji i inostranstvu. Četrnaest godina radio je u policiji na odgovornim dužnostima. Osim na matičnom fakultetu, predavač je na dodiplomskom i postdiplomskom studiju Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici i na Pravnom Fakultetu Univerziteta u Travniku, na predmetima *Kriminologija* i *Osnovi kriminalistike*. Na Univerzitetu „*AAB-Riinvest*“ u Prištini. Autor i koautor je deset knjiga: „*Kriminalistički rječnik*“ (2002), „*Uvod u kriminalistiku*“ (2004), „*Balkanski putevi droge i Bosna i Hercegovina*“ (2004), „*Rječnik kriminalistike*“ (2008), „*Kriminalistička metodika*“ (2008), „*Krizni menadžment*“ (2008), „*Kriminalistička metodika otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja eksplozija*“ (2009), „*Kriminalistika*“ (2009), „*Heuristička kriminalistika*“ (2011), „*Kriminalistički praktikum*“ (2011).

Koautor udžbenika mr.sc. Driton Muharemi, Prodekan je na Pravnog fakulteta, Univerziteta „AAB-Riinvest“ u Prištini, osam godina radio kao sudija Općinskog suda u Prištini, učestvovao je u više domaćih i međunarodnih projekata. Objavio nekoliko naučnih i stručnih radova, te bio koautor knjiga „Kriminalistika“ (2009) i „Heuristička kriminalistika“ (2011).

Ova posebno vrijedna publikacija, „Heuristička kriminalistika“, na 731 stranica sistematizovao je široku materiju u dvadeset poglavlja, urađen je sa koricama tvrdog uveza u boji, karakterističnog izgleda, a sam knjižni blog štampan je na kvalitetnom papiru.

Rad je koncipiran i strukturiran kroz dvadeset poglavlja koja neka od njih mogu biti zasebna cjelina. Prvih devet poglavlja obrađuju procesne i kriminalističke procedure, (sa nizom razrađujućih potpoglavlja koja se doimaju kao sačasta struktura) koje su zajedničke za sve istrage krivičnih djela, nadovezujući se u nizu jedno na drugo, dok od desetog do dvadesetog poglavlja su obrađene metodike otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja pojedinih krivičnih djela (*krađe, teške krađe, razbojništva i razbojničke krađe, prevare, ubistvo, samoubistvo, silovanje, krivična djela protiv djece i mladih, ekološki kriminalitet, narko kriminalitet, trgovina ljudima i ljudskim organima*). Jedan dodatni kvalitet ovom udžbeniku daje devet priloga na kraju knjige koji u mnogome nadopunjuju osnovni tekst.

Na jasan način je izražena osnovna zamisao autora da, kroz precizan izričaj, o svim pitanjima koja će raspravljati neće ostaviti dilemu o dovršenosti ili nedorečenosti u vezi sa naučnim i stručnim aspektima istraživanja krivičnih djela.

Autori Korajlić i Muharemi se referiraju na teorijska i stručna promišljanja i argumentaciju gotovo svih relevantnih stranih i domaćih autoriteta koji su se pitanjima navedenim u meritumu ove knjige bavili već duži niz godina ili se i danas bave. O tome jasno govori navođenje

208 autorske bibliografske jedinice, 12 zakonskih izvora i 83 internetska izvotka. Nadalje, o tome govori i 522 bilješki ispod teksta, te desetine fotografija, shema, crteža i drugih nontekstualnih, ali jasnih, upotrebljivih i instruktivnih aplikacija. Ovdje je bitno naglasiti da su upravo bilješke ispod teksta iznimno značajne. Zapravo, najveći broj njih ne odnosi se na puko navođenje izvora ili objekata referiranja (autor, djelo, izdavač, godina izdanja, stranica). Naprotiv, u tim bilješkama su različita objašnjenja, razjašnjenja, upute, dileme, govor o greškama iz prakse itd. Te se bilješke komotno, po mojoj prosudbi i uvjerenju, mogu tretirati kao knjiga u knjizi, odnosno, kada bi se, hipotetički, tiskale neovisno od osnovnog teksta knjige, te sintaktički, hronološki i meritalno povezale, mogle bi se objaviti kao veoma korisno štivo za kriminalističku operativnu praksu ili kao svojevrsan glosarijski, praktikumski ili hrestomatski uradak.

S obzirom na jednu od namjena ove knjige (univerzitetni udžbenik), valja naglasiti da je rad postavljen po najboljim standardima pedagogije i metodike u okviru pedagogije. Nadalje, knjiga će biti iznimno korisna i za dalji razvoj teorijskih analiza u tretiranoj oblasti (mislim prvenstveno s aspekta interdisciplinarnosti i multidisciplinarnosti), zatim za stručno osposobljavanje i specijalističko - spoznajno profiliranje kadrova različite vokacije u nizu institucija u Bosni i Hercegovini i van nje, poglavito operativnog i analitičkog sastava institucija i službi sigurnosti te pravosuđa.

Imajući sve navedeno u vidu, cijenim da je knjiga autora profesora Nedžada Korajlića i magistra Dritona Muharremija, „Heuristička kriminalistika“ do kraja značajna za upotpunjavanje naučnog, stručnog i udžbeničkog fundusa u ovoj oblasti kako u Bosni i Hercegovini tako i van nje, te je kao takvu sa punim naučnim i stručnim dignitetom i odgovornošću preporučujem.